

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Prop. 89 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i utbyggingen og bompengelopplegget for E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke

*Tilråding fra Samferdselsdepartementet 31. mars 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning

Samferdselsdepartementet legger i denne saken frem revidert opplegg for trasé, kryssløsninger og bomstasjonsplassering for prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke. Utbyggingen gjennomføres av Nye Veier AS.

Stortinget fattet i 2017 vedtak om finansiering og utbygging av ny firefelts E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i daværende Vest-Agder, jf. Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder* og Innst. 469 (2016–2017) *Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder*.

I Prop. 135 S (2016–2017) omtales et pågående arbeid med reguleringsplaner som kunne gi vesentlige endringer i det videre arbeidet med prosjektet. Bompengelopplegget var basert på en bomstasjon mellom hvert av kryssene, og innebar ni bomstasjoner på hele strekningen. Det var også lagt opp til en bomstasjon på sidevei (dagens E39) nær Kristiansand vest for å unngå for mye overført trafikk fra ny E39.

Siste reguleringsplan mellom Mandal og Røyskår er nå vedtatt. Sammenliknet med Prop. 135 S (2016–2017) er prosjektet endret på denne delstrekningen. Delstrekningen er innkortet med færre kryss og færre bomstasjoner, jf. nærmere omtale i kap. 2. Bompengelopplegget bygger ellers på samme prinsipper som tidligere, med gjennomgående kilometertakst for hele strekningen. Som følge av dette, reduseres utbyggingskostnadene for prosjektet. Dette gir også en reduksjon i bompengebidraget.

Det foreligger oppdaterte lokalpolitiske vedtak for justert bompengelopplegg, jf. kap. 3.

2 Nærmere om prosjektet

E39 er en del av det transeuropeiske veinettet (TEN-T). Gamle E39 mellom Kristiansand vest og Lyngdal er om lag 73 km, og strekningen har svært varierende standard. Store deler av strekningen har tofelts vei med direkte avkjørsler, dårlig kurvatur og flere bratte partier. Fremkommeligheten på vinterføre er dårlig, og strekningen har hatt mange ulykker med hardt skadde og drepte. Det er tidvis kapasitetsutfordringer og forsinkelser nærmest Kristiansand. Gamle E39 vil i stor grad fungere som lokalvei og omkjøringsvei når ny E39 står klar.

Som det fremgår av Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen*

Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder, bygges strekningen Kristiansand vest – Røyskår ut som firefelts vei, og strekningen går stort sett i ny trasé. Det er lagt til grunn fartsgrense 110 km/t på hele strekningen. Prosjektet gir store gevinster for fremkommelighet og trafikksikkerhet.

Reiselengden fra Kristiansand til Røyskår reduseres fra om lag 73 km til 60 km, og reisetiden blir nær halvert fra vel 62 minutter til vel 33 minutter.

Strekningen Mandal øst – Mandal by åpnet for trafikk i desember 2021, og strekningen Kristiansand vest – Mandal øst åpnet for trafikk i november 2022. Arbeidene på strekningen Herdal – Røyskår startet opp høsten 2021. Delstrekningen mellom Mandal og Herdal er prioritert, og utbygging vil starte når Nye Veier AS har ledige midler.

Etter at prosjektet var lagt frem for Stortinget har Nye Veier AS arbeidet videre med reguleringsplanlegging og optimalisering av kontraktstrategi. Dette har medført endringer i utbygging- og innkrevingsopplegget mellom Mandal og Røyskår. Det legges nå opp til at prosjektet avsluttes ved Røyskår, og ikke ved Vatlandstunnelen. Den opprinnelige prosjektlengden er nedkortet med 8 km. I tillegg endres trasé og kryssplassering på strekningen Røyskår – Herdal. Dette medfører at en bomstasjon kan fjernes. På strekningen Mandal øst – Herdal erstattes to planlagte kryss med ett nytt kryss. Dermed kan en bomstasjon fjernes også her. Totalt reduseres antall bomstasjoner på ny E39 fra ni til sju.

Figur 2.1 viser prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår med nedkortet utbyggingslengde, færre kryss og bomstasjoner.

Ettersom det foreligger endringer i utbygging- og innkrevingsopplegget på strekningen, har Nye Veier AS og Samferdselsdepartementet våren 2023 inngått en endringsavtale til veiutbyggingssavtalen for strekningen E39 Kristiansand vest – Lyngdal vest.

3 Lokalpolitiske vedtak og garanti

Det foreligger nye lokalpolitiske vedtak fra garantisten Agder fylkeskommune for endringene i prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår. Agder fylkeskommune har overtatt garantiansvaret fra daværende Vest-Agder fylkeskommune.

Agder fylkeskommune fattet 25. oktober 2021 følgende vedtak:

«Fylkestinget opprettholder sin tilslutning til utbygging av E39 på strekningen Grauthellerkrysset til Røyskår i sak 3/17 om «delfinansiering med bompenger på vegstrekningen E18/E39 Vige – Lyngdal vest». Ettersom Nye veier AS nå har endret deler av prosjektet på E39, kreves det en ny behandling av fylkestinget. Fylkestinget gjør derfor følgende vedtak:

1. Ved oppstart forutsettes at gjennomsnittstaksten for hele strekningen er 4,90 kroner per kilometer (2021-kroner).
2. I tråd med Stortingets vedtak forutsettes det at innkreving igangsettes uten bompenger på sideveger. Behov for bompenger på sideveg-

Figur 2.1 Kartskisse E39 Kristiansand vest – Røyskår

Kilde: Nye Veier AS

nettet kan vurderes senere basert på erfaringer med trafikkutvikling etter at ny E39 er åpnet og bomstasjonene er etablert.

3. Under forutsetning om Kommunal- og moderniseringsdepartementets godkjenning garanterer Agder fylkeskommune ved selvskyldnerkausjon for bompengeselskapet, Ferde AS' gjeld, begrenset til 10.691 mill. kroner (løpende kroneverdi). Tidligere vedtak om samlet garantibeløp på 11,55 mrd. kroner oppheves.
4. Tidligere vedtak i sak 3/17 i punkt 7, 8 og 11 oppheves.»

Punkt 4 i det nye vedtaket opphever punkt 7, 8 og 11 i tidligere fylkeskommunalt vedtak (i sak 3/17) som var omtalt i kap. 4 i Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder*.

Punkt 7 i tidligere vedtak omfattet en oversikt over daværende forslag på ni bomstasjoner med foreløpige grunntakster. I siste vedtak legger fylkeskommunen til grunn endringene i opplegget med sju bomstasjoner og fastsatt gjennomsnittstakst.

Punkt 8 i tidligere vedtak slår fast at dersom trafikken på sideveier viser seg å bli for stor, vil det vurderes trafikkregulerende tiltak på disse veiene. I punkt 2 i siste vedtak omtales dette med noe endret ordlyd.

Punkt 11 i tidligere vedtak omtaler nivået på tidligere fylkeskommunal garanti. Siste vedtak legger nå til grunn en noe lavere fylkeskommunal garanti.

I kap. 5 i denne proposisjonen legges det opp til at nullutslippskjøretøy med gyldig brukeraftale og brikke i takstgruppe 1 skal betale 50 pst. av normaltakst mot tidligere forutsetning om fritak.

4 Finansieringsopplegg

Det reviderte opplegget medfører at utbyggingskostnadene for prosjektet reduseres med 1 070 mill. kr fra 26 997 mill. kr til 25 927 mill. kr, basert på prisnivået i 2023. Bompengandelen skal dekke 36,4 pst. av totale kostnader. Dette forutsetter et bompengedrag på 9 448 mill. 2023-kr, dvs. en reduksjon på 460 mill. 2023-kr sammenliknet med Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder*.

5 Bompengelopplegg

Som følge av endringene i utbyggingen og finansieringsopplegget, er det nødvendig med revisjon av bompengelopplegget. Det reviderte forslaget legger til grunn følgende endringer i bompengelopplegget sammenliknet med Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder*.

- Antall bomstasjoner på ny E39 reduseres fra ni til sju. Bomstasjon nr. 5 og 6 i opprinnelig opplegg slås sammen til én bomstasjon, og bomstasjon nr. 9 mellom Røyskår og Vatlandstunnelen utgår, jf. kap. 5 i Prop. 135 S (2016–2017).
- I Prop. 135 S (2016–2017) lå det inne mulighet for etablering av sideveisbom på dagens E39 nær Kristiansand. Nye analyser viser at det ikke foreligger trafikalt behov og grunnlag for regulering av trafikken på sidevei. Det legges derfor ikke opp til å etablere denne bomstasjonen.
- Oppdaterte trafikkprognoser viser noe lavere trafikk på strekningen, med økt andel tunge kjøretøy.
- Taksten for nullutslippskjøretøy med gyldig brukeraftale og brikke i takstgruppe 1 settes til 50 pst. av normaltakst mot tidligere forutsetning om fritak.

Selv om kostnadene i revidert opplegg er redusert, vil gjennomsnittstaksten likevel øke noe siden trafikkmengden i siste beregning også er noe redusert. Det ble opprinnelig lagt til grunn en gjennomsnittstakst per km ny vei på 3,88 2016-kr. Justert for prisstigning tilsvarer dette en gjennomsnittstakst per km på 5,06 2023-kr. I tråd med siste lokalpolitiske vedtak legges det nå til grunn en gjennomsnittstakst per km på 5,70 2023-kr.

Dersom økonomien i prosjektet blir svakere enn forutsatt, kan bompengeselskapet etter avtale med Vegdirektoratet som takstmyndighet øke gjennomsnittstakstene med inntil 20 prosent utover prisstigningen og/eller forlenge innkrevingsperioden med inntil fem år.

Det er beregnet brutto bompenginntekter på om lag 12 300 mill. kr. Av disse inntektene er om lag 9 400 mill. kr til investering. Beregningene er gjort med grunnlag i det ovennevnte opplegget og følgende basisforutsetninger:

Tabell 5.1 Grunntakster og innkrevingsperiode i 2023-kr

Delparseller	Lengde (km)	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2	Innkrevingsperiode
Grautheller – Monan	5,5	22 kr	66 kr	2023–2037
Monan – Lonelier	7,7	31 kr	94 kr	2023–2037
Lonelier – Døle Bru	5,4	22 kr	66 kr	2023–2037
Døle bru – Mandal	6,3	26 kr	77 kr	2022–2036
Mandal – Blørstad	8,8	36 kr	108 kr	2026–2040
Blørstad – Herdal	17,2	70 kr	210 kr	2026–2040
Herdal – Røyskår	8,4	34 kr	101 kr	2025–2039
	<i>59,3</i>	<i>241 kr</i>	<i>722 kr</i>	<i>2022–2040</i>

- Lånerente på 5,5 pst. de første ti årene fra byggestart, deretter lånerente på 6,5 pst.
- Årlig prisstigning på 2 pst.
- Innkrevings- og driftskostnader på 1,20 kr per passering.

6 Samferdselsdepartementets vurdering

Samferdselsdepartementet viser til at det er et høyt antall drepte og hardt skadde på denne strekningen og er positiv til at utbygging av strekningen holder et høyt tempo. Ny E39 vil gi en betydelig mer trafikksikker og forutsigbar kjørevei for trafikanten.

Med bakgrunn i Stortingets behandling av Prop. 135 S (2016–2017) og Innst. 469 S (2016–2017) om finansiering og utbygging av E39 på

strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest, har det vært arbeidet videre med prosjektet. Dette arbeidet har medført endringer i utbyggings- og innkrevingsopplegget for prosjektet. Samferdselsdepartementet mener at endringene i innkrevingsopplegget bygger på robuste forutsetninger. Samferdselsdepartementet mener videre at det er en styrke for innkrevingsopplegget at det nå bygger på oppdaterte analyser og beregninger.

Samferdselsdepartementet merker seg at Agder fylkeskommune gir sin tilslutning til det endrede innkrevingsopplegget og at fylkeskommunen står ved sitt ansvar som garantist.

På denne bakgrunn foreslår Samferdselsdepartementet nå et revidert opplegg for trasé, kryssløsninger og bomstasjonsplassering for prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke.

Samferdselsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i utbyggingen og bompenggeopplegget for E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i utbyggingen og bompenggeopplegget for E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om endringer i utbyggingen og bompengelopplegget for E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke

1. Stortinget slutter seg til det reviderte bompengelopplegget for det delvis bompengefinansierte prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår.
2. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om endret bompengeloplegg for prosjektet E39 Kristiansand vest – Røyskår. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innenfor de vilkårene denne proposisjonen fastsetter.

